

15e zondag door het jaar, Jaar A, 14 juli 2026
Fred van Kan

'Alles is nog maar woord, alles is nog maar woord, lied hooguit niet gij, kom toch, kom nog dichterbij'. Dit lied is het laatste lied van Huub Oosterhuis dat door Bernard Huijbers op muziek werd gezet en ook een van de laatste liederen die hij toonzette, kort voor zijn dood in 2003. Oosterhuis en Huijbers, ooit een onafscheidelijk duo, waren toen alweer lang geleden uit elkaar gegroeid. Bernard Huijbers kon niet meer uit de voeten met het geloof waar hij mee was opgegroeid en dat zolang een hoofdrol in zijn leven had gespeeld. Eerst hield hem 'zoiets als God' nog wel bezig, maar uiteindelijk kon hij, anders dan Huub Oosterhuis met God niet meer uit de voeten. In zijn eigen woorden: hij was 'aan Gij voorbij', dat wil zeggen: een god als persoon met een hoofdletter had hij achter zich gelaten. Dat niet meer kunnen geloven in de god die een groot deel van zijn leven had bepaald, vervulde hem met heel veel verdriet. Ik ben ervan overtuigd dat Huub Oosterhuis hem niet voor niets vroeg om 'Alles is nog maar woord' tot zingbaar lied te maken. De tekst paste immers bij zijn denken: Alles is nog maar woord. Lied hooguit ... Niet GIJ. En dan toch dat verlangen: Kom nog, kom, nog dichterbij.

Ik voel mij thuis bij dit lied. De Eeuwige teruggebracht tot het allesomvattende Woord, dat ons van generatie op generatie is overgeleverd en toevertrouwd. Gij, met een hoofdletter geschreven, de hoogverheven almachtige, ver weg op zijn troon, is niet meer. Maar was die god niet een god geschapen naar ons beeld? Handelend als wij mensen, maar dan op een uniek, volmaakt niveau? Maar ook een god die door machtige politieke leiders voor hun karretje werd en wordt gespannen, om hun daden wit te wassen, een god die zij aanroepen bij het voeren van oorlog en het inzetten van geweld.

In de Schriften laten de profeten ons de Eeuwige allereerst zien als een god van het woord. En niet zomaar een woord. Het is een woord van gerechtigheid, van opkomen voor de arme, voor de ontrechte, een woord van bescherming voor de vreemdeling, een woord van liefde, een woord dat leven geeft. Het woord van de Eeuwige wijst de weg. Jesaja geeft ons door dat het woord van de Eeuwige zo krachtig is als water dat de aarde drenkt en zorgt voor vruchtbaarheid, voor leven. Die kracht van het woord komt nadrukkelijk tot uiting in de proloog van het Johannesevangelie: 'In het begin was het woord, en het woord was bij de Eeuwige en het woord was de Eeuwige... Alles is door het woord ontstaan, en buiten het woord om is er niets ontstaan.' Jesaja wijst erop, dat dit woord geleefd moet worden. Dat is ook precies wat in het boek Deuteronomium is opgeschreven en door Joden dagelijks wordt gebeden, in de hertaling van Huub Oosterhuis: 'Deze woorden aan jou opgedragen, hier en heden prent ze in je hart, berg ze in het binnenst van je ziel, leer ze aan je kinderen. Herhaal ze, thuis en onderweg, waar je ook bent als je slapen gaat en als je opstaat deze woorden aan jou toevertrouwd.

Bind ze als een teken aan je hand, draag ze om je voorhoofd als een snoer ter gedachtenis, vlak op je ogen. Grif ze in de stijlen van je deur, schrijf ze in de palmen van je hand. Dat vermeerderen je levensdagen en de jaren van je zoons en dochters. Dat je bloeien zult en niet verwelken, bomen aan de bron. Hoor Israël.'

Kijken we naar de evangeliëlezing van vandaag. Ook in de gelijkenis van de zaaier gaat het om die woorden van de Eeuwige, om het tot leven brengen van de Thora. De evangelisten roepen deze parabel van Jezus in herinnering in een tijd dat de christelijke gemeenschappen in onzekerheid leven. De Romeinse staat verlangt dat ook de christenen de keizers als godheid vereren, maar bovendien groeien joden en christen-joden uit elkaar. De evangelisten willen hun gemeenschappen bij de les houden. Zorg ervoor dat je het zaad, oftewel het woord van de Eeuwige goed blijft ontvangen. Laat het niet op rotsgrond of in de distels vallen. Eenvoudig is dat niet: door de vele bedreigingen die de eerste christenen het hoofd moeten bieden en door tegengeluid dat telkens klinkt, kan het zaad maar zo in verkeerde, harde aarde terechtkomen.

In een tekst die volgt op het gelezen evangeliëgedeelte meldt Jezus aan zijn leerlingen dat hij deze parabel gebruikt omdat zijn toehoorders zijn boodschap niet zonder meer aanvaardden zoals zijn discipelen dat wel doen. Voor zijn toehoorders geldt wat de profeet Jesaja heeft gezegd: Met uw oren zult u horen en niet begrijpen, met uw ogen zult u kijken en niet zien. Want het hart van dit volk is verhard; met hun oren luisteren ze slecht en hun ogen houden ze dicht, opdat ze met hun ogen niet zien, en met hun oren niet horen, opdat ze met hun hart niet verstaan en zich bekeren.

En nu klinkt deze tekst vanochtend voor ieder van ons. Hoe is het dan met u en mij? Laat ik voor mijzelf spreken. Soms voel ik mij als het pad of de rotsgrond. Dan ga ik met gesloten ogen en oren, met een hart dat is verhard. Mijn denken en doen zijn niet geënt op wat Jezus ons voorhoudt. Soms

herken ik mij in het zaad en de distels. Ik weet heel goed hoe te handelen, maar laat mij door de wereld om mij heen daarvan weerhouden. Maar waar het op aankomt, is de goede aarde. Er zijn momenten dat ik werkelijk luister, werkelijk hoor, dat ik mij innerlijk weet vrij te maken. Dat ik alles wat mij weerhoudt, mij belemmert om mij open te stellen voor het woord van gerechtigheid en vrede, opzij zet. Dat ik de voortrazende trein van het dagelijkse leven met al zijn beslommeringen negeer. Diepe innerlijke rust biedt dan werkelijk verlichting, geeft werkelijke begeestering.

Alles is nog maar woord, las ik u voor. Toch is daarmee niet alles gezegd. De Franse filosoof Cathérine Chalié, leerling van Emmanuel Levinas, wijst erop dat ook in de schepping, in de gehele kosmos, de Eeuwige wordt gevonden. Zoals in Psalm 19 zo prachtig wordt bezongen, ik lees uit de hertaling van Gert Bremer:

'De hemel ontfouwt de glorie van God en ook het heelal daarbuiten vertelt godswonderen. De dag geeft het door aan de volgende, de nacht op haar beurt aan de nacht die gaat komen. Toch zijn het geen woorden, is er niets voor het oor te verstaan. Maar klinken doet het wel en overal en tot de verste grenzen der aarde vindt het gehoor.'

De schepping die ons stil en dankbaar maakt en getuigt van de kracht van de Eeuwige...en het woord dat richting geeft...

Ik wens u en mij toe, dat we ons daardoor laten leiden, dat ons hart en hoofd worden geraakt. Zo kan opnieuw de ban der duisternis worden gebroken.